

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput IV. Ex Concilio (a) Aurelian.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

autem de omnibus promiscuè loquebatur: *Noviter quis veniens ad conversionem*, ait in cap. 58. Consentur enim clerici à saeculo conversi, cum clericatum suscipiunt. Sic in Cabilonenſi Concilio prohibetur can. 5. Ne saeculares, qui nondum sunt ad clericatum conversi, res parochia-

rum debeant habere commissas. Et in Concilio Arelat. 2. can. 2. decernitur, ne Pontifices Presbyteri, vel Diaconatus honorem conferre praesumant laicis, nisi anno integro fuerit ab eis promissa conversio. Prosequitur doctè Haaphtenus lib. 4. *disquisit. monast. tract. 2. disquisit. 4.*

CAPUT IV.

Ex Concilio (a) Aurelian.

(b) Vidua si sponte (c) velamen, quamvis non sanctum, (d) sibi impesuerit, & in Ecclesia inter velatas (e) oblationem Deo obtulerit, velit, nolit sanctimoniam habitum ulterius habere debet, licet (f) sacramento confirmare velit, eo tenore, & ratione velamen sibi imposuisse, ut iterum possit deponere.

NOTÆ.

I. (a) *Aurelian.*] Ita legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 3. in hac sexta legitur, *Arelat.* sed in nullo ex Conciliis Arelatenſibus, seu Aurelianenſibus reperitur verba in præſenti transcripta, ut jam notavit Antonius August. ad 1. collect. hic; licet similem sententiam ex can. 3. Concil. *Arel.* 1. referant Burchardus lib. 8. *Decreti* cap. 35. Carnot. p. 7. cap. 54. & Gratian. in cap. 16. 27. quest. 1. Reperitur autem textus hic in Concil. *Mogunt.* cap. 6. in illis verbis: *Viduas autem velare Pontificum nullius attentet, prout constitutum est in Decretis Gelasii, cap. 13. quod nec auctoritas divina, nec canonum forma præstitit. Quæ si propria fuerit voluntate continentiam professæ, ut in ejusdem Gelasii capitulo legitur, ejus intentio proferat rationem Deo, quia sicut secundum Apostolum, si se continere non poterat, nullatenus nubere vetabatur, sic secum habitâ deliberatione promissam fidem pudicitia Deo decet custodire. Nos autem auctoritate Patrum suscipimus in hoc sacro conventu sancimus, & liberè judicamus, si sponte velamen quamvis non consecratum, sibi imposuerit, & in Ecclesia inter velatas oblationem Deo obtulerit, velit nolit sanctimoniam habitum ulterius habere debet, licet sacramento confirmare velit, eo tenore, & ratione velamen sibi imposuisse, ut iterum possit deponere. Ex quo citant textum hunc Burchardus lib. 8. *Decreti*, cap. 36. Carnot. p. 7. *Decreti*, cap. 54. Gratianus in c. 8. 27. q. 1. & ea verba referuntur in cap. 25. Concil. *Tribur.* & præſens canon etiam reperitur in Concil. *Voormat.* can. 21. ibi: *Vidua quidem, quæ sacrum capiti velamen imposuerit, & inter ceteras velatas faminas in Ecclesia oraverit, & oblationem cum illis obtulerit, si professæ est in eodem habitu permanere, spondens nunquam religionis deponere velamen, à religionis observantia discedere non præsumat. Quod si præsumserit, & ad id, quod sponderat, revocari non potest, à liminibus sanctæ Ecclesiæ segregetur, donec ad emendationis remedia confugiat.**

(b) *Vidua.*] Proptèr illa dicitur vidua, quæ maritum habuit, & illum amisit, l. *malum* 242. §. *viduam*, ff. de *V. S.* cap. *vidua*, 34. dist. quasi vidua, id est sine duobus; cum particula *ve*, denotet privationem, ut docent Briffonius, Calvinus & alii Lexicographi; verbo *Vidua*, Gedeus, Fornerius & Gentilis in dist. *vidua*, Joannes Baptista in adnotation. poster. c. 54. Aliquando sumitur pro ea, quæ virum nunquam habuit, juxta illud Ovidii:

Ipsa domo vidua votis operosa pudicis

Torqueat in fatu ne vir ab hoste cadam.

Notavit Alciatus in d. §. *vidua*. Sed cum verba debeant accipi juxta materiam, de qua agitur, l. *La-beo*, ff. de *supellect. legat. l. ut Alpheus* 87. ff. de *V. S.* ideo in præſenti textu, & aliis, ubi de velandis viduis agitur, vidua accipitur pro qualibet muliere non virgine, etsi per vim pudicitia flos amiserit, ut patet ex cap. *illa autem*, 33. q. 5. cap. 1. 15. q. ult. quia licet omne peccatum ex voluntate nascatur, & potuerit corruptione carnis per vim opprellæ mens invita non pollui; tamen quia non facile Ecclesiæ, quæ de interioribus non judicat, constare potuit, exteriusque manifestè apparuit corruptam fuisse; ideo illa virginibus non comparatur. Itarum viduarum duo genera olim fuerunt: aliæ erant seculares, quæ laicali in veste vivebant; aliæ continentiales, & sub religioso habitu degentes, dictæ sanctimoniales. Concil. *Tolet.* 4. can. 55. relatum in c. *duo sunt* 27. q. 1. hæ sunt viduæ, quas D. Cyprianus lib. 1. ad *Quirinum*, vocat probas. Tertul. lib. 1. ad *uxorem* cap. 4. subignatas, voto firmatas, Deo dicatas, obligatasque ad viduitatis perseverantiam, castitatis propositum ex instituto, & professio lectatas. Quod vite institutum in viduis jam in lege veteri usitatum fuisse, probant Cedrenus, & Gregorius Nyssenus relati à Canisio lib. 1. de *B. Maris*, c. 12. Mendoza q. 2. *positiva*. Viduæ autem primis Ecclesiæ seculis continentie statum profitebantur, & in gradum vidualem cooptabantur, ut legitur apud D. Clementem lib. 8. *constit.* c. 25. ibi: *Vidua non ordinatur, sed cooptatur in gradum vidualem.* Pluribus Conciliorum canonibus illustrat Ambian. ad Tertul. de *velandis virginibus*, c. 9. *ol.* ult. Dicebantur tamen cooptari in gradum vidualem, quæ religiosam vitam profitebantur solemniter, ut distinguerentur ab illis, quæ propriis in dominibus degebant, quæ alebantur ex Ecclesiæ redditibus. Ambian. ubi supra *abs.* 4. Nonnulla autem in viduis eligendis desiderabantur. Primò ætas provecta; juvenes enim non cooptabantur propter continentie suspicionem. Concil. *Turon.* canon 17. Clemens Romanus lib. 3. cap. 1. Tertul. lib. 1. ad *uxorem*, ibi: *Vidua habet aliquid operosus, quia facile est non appetere quod nescias, & aversari, quod desideraveris nunquam.* Unde viduas sexagenarias ordinandas esse jubet D. Basilius ad *Amphilochium* c. 42. ibi: *Vidua sexaginta annorum nata, si viri sui cum viro habitare voluerit, boni communionem non dignabitur, donec ab impuritatis perturbatione cessaverit: sed si ante sexaginta annos eam in numerum retulerimus,* *notra*

nostræ est, non mulieris culpa. Idem statuitur in Concil. Mogunt. can. 26. Illustrat Narbona de etate, anno 70. quest. 9. Nec statim à viri morte eligebantur, sed elapso tempore. D. Clemens lib. 8. constit. capite 25. Unde legibus Longobard. cautum fuit, ne intra annum luctus religiosam vestem viduæ assumerent. Præterea non eligebantur ab Ecclesia, nisi vitæ ac morum examine præmissis: quare D. Paulus ad Timoth. scribit, ut vidua eligatur non minor sexaginta annorum, quæ fuerit unius viri uxor, in operibus bonis testimonium habens, si filios educavit, si hospitio recepit, si sanctorum pedes lavit, si tribulationem patientibus subministravit, si omne opus bonum subsequuta est: faciunt D. Clemens libro 3. constit. capite 3. Concilium Carthag. 3. can. 103. His peractis tempore cooptationis viduæ velum conversionis, quamvis non sacrum, propriâ manu de altari sumebant, capite vidua, capite viduas 27. quest. 1. sicque velata in Diaconissas eligebantur, can. 19. Concil. Nican. Et primis Ecclesiæ sæculis tantum viduas in Diaconissas initiari, prodit Tertullianus de velandis virgin. & observat Albaspineus in notis ad dilectum canonem 19. Varia erant istarum viduarum munia. Primum, inter feminas, tam catechumenas, quam baptizatas conversari. Divus Clemens libro 2. constit. capite 7. Secundo januis templi patentibus tantum feminis præesse. Tertium, effundere oleum super catechumenas, ne à Diaconis viderentur. Denique presbyteris baptizantibus ministrare, ut probant Vazquez 3. part. in 3. part. disputat. 245. capite 3. Jul. Laurus. lucubr. titul. de elect. capite 24. Cæsar de eccles. hierarch. capite 9. §. 3. Barbosa de iure eccles. libro 1. capite 36. & tandem nuptiis fidelium assensum præstare. Unde intelligendus venit Tertullianus de monogamia capite 11. ubi cum referret, quomodo celebraretur matrimonium in Domino, ait: *Id matrimonium non licet habere ab Episcopo monogamo, a presbyteris, & Diaconis ejusdem sacramenti, a viduis, quarum scilicet in te recusat.* Ubi difficile visum est illud, petere matrum à vidua. Sed ex supra traditis de viduarum muniis exponendum est; olim enim cum quis volebat matrimonium contrahere, non prius uxorem ducebat, quam Ecclesiam, id est Episcopum, sacerdotem, & viduas consulisset, eisque condiciones futuri conjugii, statum, religionem, ac patriam exposuisset; nam fideles omne studium, ac diligentiam adhibebant, ne connubio Judæi, ac Gentilis polluerentur, ut proprius loci interpretatione docuerunt Albaspineus libro 1. observ. capite 24. Ambianus de monogam. capite 11. observ. 1.

(c) *Velamen.* Velum conversationis, legitur in hac sexta compilatione, sed mendose; nam quamvis apud D. Gregorium conversatio sumatur pro vita religiosa, tamen ut plurimum ea vox non nisi addito verbo, *sancta*, videlicet, aut *sacra*, eam habet notionem: quare rectius in Conciliis supra relatis legitur *velum conversationis*: conversio autem, ut patet ex toto rit. de convers. conjug. absolute, & simpliciter tribuitur illis, qui soluto per viduitatem, aut ultro dissociato conjugio quoad debitum renunciant seculo. Illud tamen perdifficile est, quod in præsentis canonis supponitur, videlicet viduam velari posse; cum pluribus Ecclesiæ canonibus cautum sit, viduas velandas D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars II.

non esse, capite de votis, §. viris 20. quest. 1. capite viduas, capite omnes 27. quest. 1. Concil. Carthag. 4. can. 12. Arausic. cap. 27. Tribut. cap. 25. Epaun. cap. 21. Turon. 2. can. 21. Turon. 3. cap. 23. cum aliis relatis à Crespetio verbo *Monialis vidua*: probant latè Germonius lib. 2. de sacror. immunit. cap. 10. Espenceus lib. 1. de voto contin. cap. 9. Baronius in Martyrol. die 7. Maji, Barbosa libro 1. de iure Eccles. cap. 44. num. 15. Cæsar de Eccles. Hierarch. disputat. 6. §. 3. Gibalinus de clausur. regul. disputat. 2. cap. 2. §. 3. constit. 2. & disputat. 3. cap. 2. §. 8. Ambianus ad Tertul. de monog. capite 11. observ. 2. & de veland. capite 9. observ. Hallierius de sacris elect. 2. part. sect. 4. §. 6. Feloaga in capite 1. de his que vi, ratiocin. 5. num. 44. Pro cuius difficultatis solutione sciendum est, quod inter alia, quæ à nuptiis carnalibus ad spiritualia conjugia usus Ecclesiæ transtulit, quæ celebri laconismo pertrinxit P. Serlog. tom. 3. in Cantica, vestig. 28. sect. 1. num. 6. ritus ille acceptus est, ut quemadmodum novis nuptiis flamen imponebatur, quod faciem velarent, ut latè probant Pamelius & Zerda ad Tertul. de velandis virgin. Leo Pinel. in dicurs. de los velos, cap. 6. ita etiam feminis tempore professionis, seu consecrationis, in signum matrimonii celebrati cum Christo, quod explicat & illustrat Theophilus tom. 2. sect. 5. cap. 1. fol. 424. velum imponebatur, quod multiplex fuit pro personarum, & actuum varietate. Quinque refert Accia in capite placuit, 77. dist. & recenset Barbosa de iure Eccles. dist. cap. 44. num. 15. Franc. Maria Florentinus ad Martyrol. die 19. Novemb. exercit. 15. Primum erat probationis, quod dabatur novitiis ante professionem. Secundum velum professionis, quo femine castitatem solenniter profitentes ornabantur, de quibus Baronius anno 57. Landmeter lib. 1. de veteri mon. cap. 11. Tertium erat velum consecrationis, quod dabatur olim virginibus in etate viginti quinque annorum, cap. placuit 20. quest. 1. Quod differt valde à velo professionis; siquidem illud commune erat, tam viduis, quam virginibus; hoc autem tantum virginibus dabatur. Suarez de relig. tom. 4. lib. 1. de verit. relig. cap. 11. num. 15. Quartum erat velum prælationis, quod Abbatissis sexagesimo etatis anno dabatur, cap. juvenclus 20. quest. 1. licet illud etiam virginibus dari possit, ut latè probant plura de his velis, eorum forma, & ritibus in impositione eorum observatis congruentes, Yepes tom. 3. chron. D. Benedic. anno 629. Tambur. de iure Abbatiss. disputat. 37. quest. 1. Theophilus Raynaud. in tract. de pil. cap. 7. per tot. Cellotius de hierarch. lib. 6. cap. 11. Gothofr. in l. 12. Cod. Theodos. de scenis, Davis ad Decret. in 26. quest. 1. Quibus suppositis præfens canon non est accipiendus de velo consecrationis, de quo in canonibus proximè adductis; sed de velo continentie, quod proprium erat viduarum, de quo accipiendi sunt textus in cap. ultim. 20. quest. 1. cap. viduas 8. cap. de viduis 42. 27. quest. 1. Concil. Epaun. sub Gelasio can. 21.

(b) *Sibi.* Nam similes viduæ sibi velum imponebant. Concil. Tribur. can. 24. Tolet. 10. can. 5. observat. Filesc. lib. 1. select. cap. 10.

[c] *Oblationem Deo.* Id est panem offerendum pro

pro consecratione Eucharistia. Inter alia enim munia viduarum sacrarum illud preceptum erat, ut panem mundum, & studiosè paratum offerrent ad consecrandam Eucharistiam, ut post Glossam in præfenti docet D. Joan. Otorora de irregul. ex poenit. excursu 5. num. 2.

(f) Sacramento.] Id est juramento, ut expostui in capite 1. de feriis. Hoc tamen juramentum fuisse suppletorium, supponit Barbosa in collect. & select. ad hunc textum: sed absque ratione, cum in præfenti tantum agatur de vidua, quæ assertionem suam, videlicet velum accepit eo animo ut deponere posset, juramento firmavit.

COMMENTARIUM.

6. Conclu-
sio tra-
ditur &
proba-
tur.

EX præfenti canone sequens communiter deducitur assertio: Novitia, quæ spontè se ingerit actibus professorum, exinde censetur professæ. Probant eam textus in cap. omnes. cap. nec viduas 27. quæst. 1. cap. ad nostram 8. cap. ad Apostolicam 16. cap. consuliisti, cap. statutus, hoc tit. cap. 2. de testam. cap. is qui, cap. constitutionem, hoc tit. in 6. Clement. eos, eod. tit. Concil. Tolet. 4. can. 56. Forojul. sub Hadriano, anno 791. celebratum can. 11. Item placuit de feminis, cuiuscunque conditionis, puellis scilicet, vel viduis, quæ virginitatis, sive continentie propositum spontaneè pollicentes, Deo mancipatæ fuerint, & ob continentie signum nigrum vestem, quasi religiosam, sicut antiquus mos fuit in his regionibus induta fuerint, licet non sint à sacerdote sacrata; in hoc tamen proposito eas iugiter perseverare mandamus. Illustrant ultra congestos in præfenti Barbosa, & à Garinna in cap. 9. hoc tit. Lezana tom. 4. verbo Professio, num. 2. & 3. Bartholom. de Vecchis in præxi Novit. disput. 14. dub. 7. Novarius in lucern. Regul. verbo Professio, num. 24. Barbosa in summa constit. Apostolic. verbo Professio, §. 2. Tondutus resol. canonic. lib. 1. cap. 14. num. 1. Iranzo de preest. consider. 55. Garcia in polli. regul. tom. 1. tract. 3. difficult. 4. dub. 2. Vivar. de veteri monach. lib. 2. cap. 6. num. 30. Tamburinis de iure Abbatiss. disput. 7. quæst. 1. Chopinus libro 1. monast. tit. 3. num. 6. P. Gregorius lib. 3. part. tit. 2. cap. 5. Basseus in floribus, verbo Religio 4. num. 1. Girago de regim. regul. p. 1. dub. 12. numer. 75. Auraujo tract. 3. quæst. 26. mor. dub. 8.

7. Impu-
gnatur
tractata
assertio.

Sed pro dubitandi ratione in præfentem assertionem ita insurgo: Professio religiosa est quidam contractus onerosus ultrò, citroque obligatorius, quo professus se obligat ad serviendum religioni, secundum ejus regulam; & e contra religio se obligat ad retinendum eum, alendum, & tractandum juxta suum institutum. D. Bernardus de præcept. & expens. cap. 7. Regularis professio, quæ se junior spontè submittit Priori, æque obligat & Priorem, suntque duo per unius sponsorshipem alterutri debitorum, unus fidelis cura, alter humilis obedientia. Unde professionem pactum appellavit B. Ephrem tom. 5. serm. de compunctione, his verbis: Semel abrenunciasti sathanae, & angelis ejus: pactus autem es Christo coram multis testibus: at vide cui nam pactus sis, & ne parvipendas. Id per te noveris, quod angeli in hora illa voces tuas, & facta tua, abrenunciationemque tuam descripserint, & in caeli usque ad horribilem diem conservant. Et tom. 1. serm. 1. O monache nosce, atque

confidera, quæ pacta, & queque vota cum Deo feceris. constituerisque. Basiliius epist. 1. Ne transgrediaris pacta à te inita cum Deo, quæ professus es coram multis testibus. Hieronymus ad Demetriadem epist. 8. Nunc quia seculum reliquisti, & secundo post baptismum gradu inisti pactum cum adversario tuo, dicens ei, renuncio tibi diabole, & seculo tuo; pompa tue, & operibus tuis, pactum custodi, ne tradas te tortori. Concil. Illiber. can. 13. relato in cap. virgines 27. quæst. 1. Sanctus Fructuosus in cap. 18. sue regule, jubet, probatum novitum indui religionis vestibus, & adnotari in pacto cum fratribus, ut vivat inter monachos probatus & ipse monachus. Admorari autem in pacto, est professionem monasticam facere, & postea subscribere, ut patet ex ipso pacto regule S. Fructuosi subjuncto, cui ex ordine subscribebant omnes, qui ad religionem admittabantur; nam ad pacti calcem ita subjicitur: Hæc sunt nomina, qui manu sua uniuersique subscriptionem, vel signum in hoc pacto fecerit, id est, ille, vel illa. Joannes quoque Damascenus capite 22. in vita Barlaam, & Josaph. monasticam professionem pactum vocat; inducit enim monachum ita loquentem: Ne diaboli impetus insidiat nostris constantiam inflectat, aliterque nobis, quam pactis cum Deo à nobis initis consentaneum, est aut lenire, aut facere persuadeat. Probat Sanchez libro 6. summa, cap. 9. num. 7. Hinc sequitur, quod sicut alie receptæ obligationes nequeunt ex unius consensu consistere, sed duabus personis indigent habentibus potestatem seipsas, vel alias obligandi; l. in omnibus ff. de O. & A. l. scilicet, C. eodem tit. ita ad valorem professionis requiritur, ut non solum eam emittens se obliget, verum etiam ut religio per situm Prælatum præstet assensum. Lessius libro 2. de justitia, capite 41. dub. 7. num. 91. Girago de regim. regul. part. 1. cap. 4. num. 29. sed in tacita professione non adest persona ex parte religionis, quæ acceptare possit ipsam professionem: ergo ex ejus defectu professio nulla est. Augerur primò, nam professio in scriptis faciendæ est. D. Benedictus in sua regule, cap. 58. ibi: Quam petitionem manu sua scribat, aut certe si non scit literas, alter ab eo rogatus scribat, & ille novitum signum faciat; & manu sua eam super altare ponat. D. Isidorus in regul. monach. capite 4. ibi: Omnis conversus non est recipiendus in monasterio, nisi prius ipse scripto se spondeat permanurum. Concil. Tolet. 10. can. 5. ibi: Omnis femina veniens ad sacram religionem, pallio capita sua contegat, conscripnam, roboratamque professionem faciant: postquam scripturam non sinantur velari ad pravaricationis audaciam. Et in can. 4. ibi: Vidua, quæ sanctæ religionis propositum obtinere voluerit, sacerdoti, vel ministro, ad quem aut ipsa venerit, aut quem ad se venire contigerit, scriptis professionem faciat, à se aut signo, aut subscriptione notatam, continentem se religionis propositum velle, & hoc perenniter inviolatè servare. Cujus scripturæ rationes quatuor assignant PP. Primam B. Isidorus capite 4. Regule, his verbis: Sicut hi, qui ad secularem promoventur militiam, in legionem non transeunt, nisi ante in tabulis conferantur; ita & ii, qui in spiritalibus castris celesti militiae sunt signandi, nisi prius professionem verbis, aut scriptis profiteantur, in numerum, societatemque servorum CHRISTI transire non possunt. Secundam petunt

petunt ex proximè adductis, videlicet quia cum professio sit contractus, ad ejus robur ad probationem scriptura desideratur, juxta textum in *cap. legum 2. quest. 1.* Tertiam rationem præbet ipse sanctus Benedictus, ut si aliquando suadente diabolo confenserit, ut egrediat de monasterio, professionis schedula in monasterio aservata, conyinci possit. Quam etiam agnovit PP. dicti Concilii Tolet. 10. relati in *dict. cap. omnis 20. quest. 1.* Quartam addit Smaragdus in *sua reg.* ut è monasterio ejectus, si postliminio reverti voluerit, ex chirographo professio facta comprobari possit: igitur nulla tacita professio admitti potest. Augetur secundo, nam si tacita professio valida esset, haberet omnes effectus expressæ professionis: sed non habet, siquidem tacite professus, in Prælatum regularem eligi non potest, *cap. nullus 28. de elect. lib. 6. Clement. 1. §. ceterum, de statu monach. Garcia dict. dub. 2.* Chopinus *dict. tit. 3.* igitur quia tacita professio non habetur pro vera professione. Fulcitur hæc dubitandi ratio ex eo; nam licet professio tacita à jure præsumatur ex actibus statim referendis; tamen cum novitius eos peragens non habet animum profitendi, atque id expressè protestatur, nulla tacita professio inducitur. Glossa verbo *Per annum, in cap. ex parte, hoc tit. Irazzo de protestatione, consider. 55.* sed in præsentī casu vidua juramento affirmavit per veli delationem animum profitendi non habuisse: igitur cogi non debebat in statu professurum persistere.

8. Quà dubitandi ratione ita fulcità non obstantē, vera est præfens assertio, pro cujus expositione sciendum est, professionem regularem dupliciter emitti posse, expressè videlicet, & tacitè. Expressè, cum Prælati, seu minister Ecclesiæ legitimè potestate præditus assint, & verbis, vel externis nutibus vota profitentis acceptat, & vovens vota sua voce, vel scripto, aut nutu sufficienti nuncupat; cujus formam, & solennitatem ex veteribus PP. refert, & illustrat Haaphtenus *lib. 4. disquisit. monast. tract. 5. per tot.* Tacitè autem professio duplici modo emittitur. Primo per delationem habitus professorum: secundo per exercitium actus proprii professorum: per hæc enim conjunctim, seu separatim tacita professio inducitur, ut cum quis assumit habitum professorum, & inter eos versatur animo perpetuò servandi vitam religiosam, *cap. ad nostram, hoc tit. cap. constitutionem, eod. tit. lib. 6.* vel cum quis exercet actus proprios professorum. Quatuor tamen conditiones desiderantur, ut tacita professio inducatur. Prima, quod novitius deferens habitum, susceperit illum cum Prælati, seu superiore, & omnibus aliis simul. Menochius *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 3. num. 9.* Tiberius Decianus *libro 3. consil. 18. num. 11.* Gratianus *discept. cap. 140. num. 37.* Barbosa *lib. 1. juris Eccles. cap. 42. num. 57.* quare si quis per se sumeret habitum professorum, nunquam induceretur tacita professio. Gratianus *ubi supra, Bartholom. de Vecchis in praxi novit. discept. 13. dub. 8.* Secunda, ut habitus deferatur in ipso monasterio; si quis enim deferret habitum extra monasterium, etiam perlongum tempus, non induceretur tacita professio. Innocentius, Felinus, & alii, quos refert, & sequitur Menochius *ubi supra, numero 15.* Tertia, D. D. Gonzal. in *Decretal. Tom. III. Pars II.*

tia, ut hi actus, per quos inducitur tacita professio, fiant non solum sponte, sed scienter: ita ut novitius non ignoret eos ad solos professos spectare. Giragus *dict. p. 1. de regim. dub. 12. n. 57.* Addunt ferè omnes Doctores supra laudati, utentem his actibus non debere etiam ignorare per illos tacitam professionem induci. Quarto oportet utentem his actibus habere animum emitendi professionem; nam si negativè se habeat, defectu animi, nunquam professus judicatur, Navarrus in *comment. 4. ad hunc tit. num. 70.* quem sequitur Barbosa *ubi supra*: nec Concil. Trident. *sess. 25. de regul. cap. 15. & 16.* aliquid innovavit circa hanc professionem tacitam; & ita tanquam canon ommissus remanet sub dispositione juris antiqui: in eo tantum illum correxerit, ut non inducatur tacita professio, nisi expleto novitiatu anno, & adimpletis sexdecim annis ætatis profitentis, Azor *p. 1. instit. lib. 12. cap. 4. quest. 6.* Gratianus *tom. 4. discept. cap. 640.* Tamburin. *de jure Abbatiss. disput. 6. quest. 2.*

9. His præactis apparet jam ratio præsentis textus; nam cum vidua non solum velum accepisset, quod erat proprium professarum, juxta supra tradita; verum se immiscuisset actibus professarum, ut erat panem offerre ad sacrificium Missæ, tacitè professæ præsumitur, *cap. quod interrogasti 27. dist. D. Thomas in 4. dist. 38. quest. 1. artic. 2.* voluntas enim non minus exprimitur verbis, quam factis: unde sicut hæreditas adiri potest verbis expressis, ac solemnibus; ita etiam factis, videlicet si ingerat se hæres actibus, qui ab alio quam hærede fieri nequeunt, *l. pro hærede 20. cum sequent. l. fuit 24. l. Julianus 42. l. Aristius 62. l. si quis 72. l. dno 78. l. Pannonius 86. §. ultim. l. 87. ff. de acquir. hæredit.* Unde cum oblationes Deo facere tantum professe possint, novitia, quæ se ingerit simili actui, censetur ritè professæ, nec statum regularem amplius deserere valet.

10. Nec obstat dubitandi ratio supra adducta, cui licet aliqui satisfaciant asserendo, Deum præsentem esse, cui votum fit, ipsumque acceptare votum; verius tamen est, quod Deus non per seipsum immediatè, & palam ecclesiastica munia gerit, sed quod sicut in omni perficiendorum sacrorum rituum actu voluit fieri, ut in Ecclesia visibili ministri interessent visibiles; ita etiam in professione monastica ministrum visibilem, & mortalem interessè constituit, qui professionem monachi acceptans cogere possit eum, si aliquando resillire voluerit, ut promissis stet, & vota adimpleat. Quare dicendum est, quod cum semper in Ecclesia professio tacita in usu fuisset, ut supra relatis canonibus liquido constat, eisdem viribus, ac expressæ pollens; consequens est, ut in ea tacitè, & præsumptivè reperiantur omnia, quæ expressam & solennem reddunt: ergo sicut vota præsumpta dumtaxat in ea reperiuntur, & traditio ipso effectu demonstrata: ita & persona acceptantis non est expressè querenda in ea, sed sub eodem involucro, & certa præsumptione, ut docuit Vivar. *lib. 2. de veteri mon. cap. 6. num. 32.* Nec obstat primum augmentum ipsius difficultatis; nam licet novo jure cautum sit, ne tacitè professus in Prælatum eligi valeat, propter dubia, quæ exinde oriri possunt, *dict. cap. nullus, cap. indemnitate, de elect. lib. 6.* tamen jure antiquo etiam tacitè professus in Prælatum eligi valebat, cum quoad omnia commoda, & in-

commoda ut professio haberetur, *cap. 2.* ubi notavi, *de testam.* Nec obstat aliud augmentum ipsius dubitandi rationis; nam quod in eo expendebamus, procedit facta protestatione ante, vel in ipsa professione; tunc enim professio sequuta, sive expressa, sive tacita, nulla est. Iranzo *dict. confid. 55.* at in presenti casu vidua nullâ factâ protestationem velum sibi imposuit, & cum ceteris professis oblationem in Ecclesia fecit; unde licet postea sacramento firmare vellet, se eo animo velum assumpsisse, ut deponere posset, non auditur contra professionem tacite factam.

ii. Sed supra traditis obstat textus in *cap. ad nostram, hoc tit.* ubi ut ille, qui detulit habitum professorum censetur professus, desideratur perseverantia per triennium in delatione ipsius habitus: ergo quia per ipsam delationem habitus professio-

rum non inducitur tacita professio, nisi accedente temporis lapsu. Pro cuius textus solutione discrimen est constituendum inter eum casum, in quo novitius post tempus probationis ingerit se actibus professorum, aut eorum habitum detulit; & inter eum casum, in quo quis novitius non fuerat, sed in laicali habitu degens, suscepit habitum professorum. Primo casu non requiritur temporis lapsus, quia ex ipso actu induendi itum professorum inducitur tacita professio: secundo vero casu requiritur perseverantia per triennium. Unde cum in *dict. cap. ad nostram*, qui deferebat habitum professorum non esset prius in novitium receptus; ideo desideratur perseverantia per triennium, ut docuerunt Sanchez *lib. 5. summa, cap. 3. num. 24.* Vi. var. *de veteri monac. lib. 2. cap. 6. num. 30.*

CAPUT V.

Gregorius (a) *Anthemio Subdiacono.*

(b) **J**oannes frater, & Coepiscopus noster directo per Justum clericum suum capitulari, inter alia plura hoc nobis noscitur intimasse, aliquos monachos monasteriorum in Surrentina dicecesi positurorum, de monasterio in monasterium, prout eis libuerit, transmigra- re, & à proprii Abbatis regula desiderio rei secularis abscedere: sed & quod non licere notum est, peculiaritatem eorum singulos studere. (c) Si quos autem qualibet occasione à clericatu in monachicam conversionem venire contigerit, non liceat eis ad eandem, vel aliam Ecclesiam, quarum pridem milites fuerant, sua voluntate denuò remeare, nisi talis vitæ monachus fuerit, ut Episcopus, cui antea militaverat, sacerdotio dignum præviderit, ut ab eo debeat eligi, & in loco, quo judicaverit, ordinari. Propterea experientia tua presenti iussione mandamus, ut nec monacho ulterius de monasterio in monasterium liceat migrare, nec eorum aliquem (d) peculiare quicquam habere permittas. Sed si quilibet hoc præsumperit, in monasterio, in quo ab initio conversatus est, & sub Abbatis sui regula, de qua fugerat, cum competenti coercitione reddatur; ne si tantam iniquitatem fluxam, in emendatamque dimittimus, pereuntium animarum à Præpositorum anima requirantur. (e) Et quia aliquos monachorum usque ad tantum nefas profluisse cognovimus, ut uxores publice sortiantur, eos omni habitâ vigilantia requiras, & dignâ coercitione in monasteriis Abbatum, quorum monachi fuerint, retransmittas. Sed & de clericis ad monachatum venientibus, sicut supra diximus, peragere non omittas. Ita enim Dei placabis oculos, & impletæ mercedis particeps invenieris.

NOTÆ.

i. (a) **A** *Anthemio.*] Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc titul. capite 7.* & apud Ivonem *part. 7. Decreti, cap. 122.* reperiturque textus hic prout in presenti transcribitur, in registro D. Gregorii, *lib. 1. indict. 9. epist. 40.* & ejus partes referuntur à Gratiano *in capite si quem 32. 16. quest. 1.* & in capite *quia 27. quest. 1.* de D. Gregorio nonnulla notavi in *cap. 2. de consuet. c. 1. de transact.*

(b) *Joannes.*] Episcopus videlicet Surrentinus, de cuius dicecesi egi in *cap. 1. 2. de relig. dom.*

(c) *Si quos autem.*] Verba, quæ sequuntur, extant in *cap. si quem 32. 16. quest. 1.* & ea exposui in *cap. 7. de arate & qualis.*

(d) *Peculiare.*] Hanc partem exponemus in *cap. cum inter, de statu monach.*

(e) *Et quia.*] Hæc verba referuntur in *d. cap.*

quia 27. quest. 1. & explicavimus in *cap. 2. qui clerici vel vor.*

COMMENTARIUM.

Textum hunc communiter accipiunt repetentes, & Barbosa *lib. 1. juris eccles. cap. 42. num. 41.* Sanchez *lib. 6. summa, cap. 7.* de monacho se transferente ad aliam Religionem; quod ei inconsulto Prælato facere non licet, ut dicemus infra *in capite licet:* sed ni fallor, D. Gregorius in presenti non prohibet hujusmodi transitum, sed potius monasterium proprium deserere, & ad alium ipsius Ordinis migrare sub diverso Prælato; quod prioribus Ecclesie sæculis valde illicitum judicabatur, quia monachus sub eo Abbate, & in ipso monasterio, ubi stabilitatem promiserat, perpetuò manere debebat, nisi cum literis commendationis proprii Abbatis ad aliud monasterium ipsius